

יסודות האמונה

בפרשת השבוע שלנו אנו נפגשים עם יסוד האמונה, מעמד הר סיני, וזו הזדמנות לחזור על יסודות האמונה, על הבסיסים עליהם עומדת כל אמונתו.

גדולי הראשונים ובראשם הרמב"ם, קבעו שייסוד האמונה הוא במעמד הר סיני, מעמד מתן תורה. היהדות היא הדת היחידה, הטוענת שמקור האמונה הוא התגלות אלוקית לכל האומה, התגלות אלוקית למיליונים (ששת מאות אלף גברים מגיל 20 ומעלה, ועוד מן הסתם מספר כזה של נשים ועוד נערים הפחותים מגיל 20). טענה כזאת שכתובה בתורה, משמיטה את החשש שבדור מן הדורות הגיעה דמות כריזמטית, והצליחה לשכנע, כי השאלה שהייתה עולה באופן מיידי היא: איפה צאצאי המיליונים שראו? איך רק אתה מגיע ומספר? ואם תאמר הם שכחו את המעמד, זה לא ייתכן כי התורה עצמה מצווה לזכור את המעמד:

השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבינך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחורב...

וכפי שמנסח מצווה זו הרמב"ן:

שלא נשכח מעמד הר סיני ולא נסיר אותו מדעתנו, אבל יהיה עינינו ולבנו שם כל הימים...

והכונה בזאת גדולה מאד, שאם היו דברי תורה באים אצלנו מפי הנביא עליו השלום בלבד, אע"פ שנתאמת אצלנו ענין נבואתו באותות ומופתים, אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום בזמן מן הזמנים, ויצונו בשום דבר הפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת, תהיה התורה נצוה על יד השני או יכנס בלבנו ספק על זה, אבל כשהגיענו ביאור התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו ראות אין שם אמצעי נכחיש כל חולק וכל מספק לא יועילה אות ולא יצילה מידינו מופת, שאנחנו היודעים ועדים בשיקרותו ובפחזותו, זה הוא שנאמר במעמד ההוא: 'וגם בך יאמינו לעולם'... והוא יסוד גדול בתורה והוא המניעה הבאה לנו בפסוק: 'פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך', והזהיר פן יסורו מן הלב מהודיעם לבנים ולבני בנים לדורות עולם...

לימוד אמונת התורה הוא הלימוד בתורה, אבל נתבונן וניקח ראייה מדבריהם כי היא מצוה עולמית ועם כל הדורות ידבר בלא ישכחו ענין המעמד ההוא שהיה לכל אדם למראית עיניהם ושמיעת אזניהם ושיעתיקו זה מדור לדור לעולם.

יש לשים לב לדברי הרמב"ן בסוף דבריו: לימוד אמונת התורה הוא הלימוד בתורה, במילים אחרות, יסוד לימוד התורה הוא האמונה שהתורה היא אלוקית, תורה מן השמיים, כי שאדם לומד את התורה מתוך הבנה, שהתורה איננה חכמה אנושית, אלא היא חכמה אלוקית הנתונה על ידי הקב"ה כל היחס שלו אל התורה הוא שונה לחלוטין.

מעבר לכך, שהדבר מחייב את ניצחיות התורה, כי כיוון שהתורה היא אלוקית היא לא תשתנה ולא תתחלף לעולם, שהרי מעשה ה' הם נצחיים, ולא תלויים בזמן.

לכן התורה עצמה אומרת לנו:

ויאמר ה' אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם!

וכפי שמנסח זאת הרמב"ם:

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בליבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט ובשוף... ובמה האמינו בו במעמד הר סיני **שעינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר** האש והקולות והלפידים והוא נגש אל

הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך, וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם, ונאמר לא

את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת.

גדולתו של מעמד הר סיני, כפי שמשתקף מדברי התורה ומדבריהם של הרמב"ן והרמב"ם, איננו בכך שהוא מביא לאמונה בה', אלא לאמונה בתורה, כי האמונה בה', האמונה בבורא, הייתה יכולה להילמד מהתבוננות בפלאי הבריאה, ששום בר דעת לא יכול לחשוב שהעולם המופלא שלפנינו נוצר באופן אקראי, אך אמונה זו היא אמונה שלא אומרת דבר לאדם, כי זה שיש בורא לא מחייב אותי בדבר! – האמונה היא שיש דבר ה' לאדם, שיש תורה, היא הנותנת פשר ומשמעות לאמונה בבורא העולם.

הר"ן מסביר שאמונה זו היא הדיבר הראשון של עשרת הדיברות:

... שאין אצלי המצווה הראשונה שהיא 'אנוכי ה' אלהיך', להאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים, כמו שכתב

הרב ז"ל (=הרמב"ם). ואין לשון הפסוק מורה על זה כלל, עם היות שהוא בכלל דבריו. אבל עיקר המצווה אצלי להאמין בכלל

שיש תורה מן השמים, ושדבר ה' יתברך ואזהרתו מגיעים אלינו ולפיכך פתח ואמר: 'אנוכי ה' אלהיך...'

אבל מה שהיה מחדש להם עכשיו ומצה שיאמינו בו, הוא שאמר כמדבר בעדו, אני הוא אותו מחוייב המציאות מנהיגך, והוא פירוש 'אלהיך', ואמר אחריו: 'אשר הוצאתיך', כאומר לחבירו וכי אינך מכירני, אני הוא אותו שעשיתי לך כך וכך והעניין הפלוגי. ועל דרך זה אמר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים'. והנה שורש המצה הזאת שנאמין שמאותו שכבר אנו יודעים שהוא מחוייב המציאות, ושהשכל הנוטע באדם מכריח זה ואי אפשר לחלוק עליו בשום פנים, שממנו מגיעים אלינו מצות ואזהרות.

כפי שכתבנו הר"ן אומר זה שיש בורא זה מחוייב המציאות, וכל אדם בעל דעה ישרה המתבונן נכוחה על המציאות יודע שיש בורא לעולם, כל שכן עם ישראל שראו גילוי אדיר במכות מצרים, בקריעת ים סוף ובמן ועוד, אך מעמד הר סיני, והדיבר הראשון מחייבים את האדם באמונה שהתורה היא אלוהית. כפי שכותב זאת הרמב"ם בעיקר השמיני מעיקרי האמונה:

היסוד השמיני - הוא תורה מן השמים. והוא, להאמין שכל התורה הזאת המצויה בידינו היום הזה - היא התורה הנתונה

למשה, ושהיא כולה מפי הגבורה... ואין הבדל בין 'ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען', 'ושם אשתו מהטבאל בת מטרד', או 'אנוכי

ה' אלהיך', ו'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד', הכול מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה, טהורה, קדושה, אמת.

ולא היה מנשה אצלם כופר ומתעתע יותר מכל כופר, אלא מפני מחשבתו כי בתורה לב וקליפה, וכי אלו דברי הימים

והסיפורים אין תועלת בהם, וכי הם מאת משה. והוא ענין 'אין תורה מן השמים', אמרו שהוא המאמין כי כל התורה כולה מפי

הגבורה, חוץ מפסוק אחד, שלא אמרו הקב"ה, אלא משה מפי עצמו, וזה הוא: 'דבר ה' בזה', התעלה ה' ממאמר הכופרים.

אלא כל מלה ממנה יש בה חכמות ופלאים למי שהבינו ה', ולא תושג תכלית חכמתה, 'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים' ואין

לאדם אלא להלך בעקבות דוד משיח אלוהי יעקב, אשר התפלל 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'. וכמו כן פירושה המקובל –

הוא גם כן מפי הגבורה, בזה אשר נעשה היום מתואר הסוכה והלולב והשופר והציצית והתפילים וזולתם – הוא בעינו התואר

אשר אמר ה' למשה ואמר לנו, והוא מוסר שליחות, נאמן במסירתו. והמאמר המורה על זה היסוד השמיני, הוא אמרו: 'בזאת

תדעו כי ה' שלחני וכו' כי לא מלבי'

הרמב"ם מחדד, שהאמונה היא שכל התורה כולה מן השמיים, ושכולה משמעותית וחשובה, גם אם איננו זוכים להבין חלק מן הפסוקים, ואיננו יודעים להסביר מהי תרומתם ומה אנו לומדים מהם, זה למיעוט הבנתנו, אך כל התורה כולה היא לימוד אלוהי אלינו, ויש בה משמעויות עצומות ועליונות שרק את חלקם אנו מבינים, מעבר לכך, לא רק התורה שבכתב ניתנה אלא גם פירושה, שהרי ללא הפירוש אין משמעות מעשית לתורה, וברור שהקב"ה רצה שנעבדו על פי הוראותיו.

יסוד זה שהתורה היא אלוקית, הוא היסוד החשוב ביותר המתברר בכל מאמר ראשון בספר הכוזרי, ספר היסוד לאמונת

ישראל:

אמר הכוזרי: הנה חזקתני בדעה אשר הגעתי אליה במחשבתי ואשר אושרה לי במראה החלום, והיא: כי אין האדם מגיע אל

העניין האלוקי כי אם על ידי הצו האלוקי - רצוני לומר: על ידי מעשים אשר יצווה עליהם האלוה - כי לולא זאת היו רוב בני

האדם מגיעים אל העניין האלוקי, שהרי כולם משתדלים לעבוד את האלוה כמיטב הבנתם: אף חוזה הכוכבים והקוסם, ועובד

האש ועובד השמש, ומאמיני השניות ואחרים.

אמר החבר: אמנם בן! וכאלה הן מצוות תורתנו: כולן בדבר האלוקים אל משה, ואת כולן כתב משה ומסרן להמון העצום ההוא

בהיקבצם במדבר, - לא היה צורך ביחידים שימסרון על פה, פרשה פרשה, מצווה מצווה. ואף תיאורי הקורבנות, כיצד

מקריבים אותם, ובאיזה מקום ולאיזה צד, ואיך הם נשחטים, ומה מן המלאכות השונות יש לעשות בדם ובנתחים - כל אלה

נתנו במפרש מאת האלוה, למען לא יחסר מהם דבר קטן, שעל ידי כך ייפסד הכל... כי בעבודת האלוה אין מקום לא להשערה

ולא להיקש שכלי ולא לשיקול דעת: כי אלו היה הדבר כך, היה מה שהגיעו אליו הפילוסופים בחכמתם ושכלם כפלים כמה

שהגיעו אליו בני ישראל.

כפי שראינו זכירת היסודות האלה היא מצווה וחובה אלוקית, יהי רצון שנזכה להנחילים לילדנו ולנכדנו, ולכל עם ישראל.